

UUTISET

• Uutisvinkki 0800 02030
• Uutispäälikkö 010 700 4949
• a.uutisvinkki@amulehti.fi

Kokemäenjoesta halutaan taas lohijoki

• Nokian ja Harjavallan välisen Kokemäenjoen viiden voimalaitoksen yhteyteen halutaan rakentaa vaelluskaloille kalatiet ja lisääntymisaluet. Tampereen Energialle hanke aiheuttaisi merkittävät taloudelliset menetykset.

Minna Ala-Heikkilä
Aamulehti

• Kalatijat kokevat verkko Kiolovedessä Nokialla. Veneseen nousee komeita lohia, taimenia, siikaa. Ne ovat nousseet merestä Kokemäenjokeen ja kuteneet siellä.

Tiisii on tamperelainen Pekka Vuorisen ja Antti Valtakari sekä nokialainen Heikki Lindevallin unelma. Miehet edustavat kolme vuotta sitten perustettua Kokemäenjoen reitin kunnostusyhdistystä, joka on ottanut tavoitteekseen, että vähintään Nokian ja Harjavallan välisen Kokemäenjoen viiden voimalaitoksen yhteyteen rakennetaan kalatiet ja lisääntymisaluet. Näin lohi ja muut vaelluskalat pääsevät taas nousemaan ja lisääntymään vesistöissä, jonka kosket 1900-luvulla kahliin vesivoimaksi ja sähköenergiaksi.

"Lohi, taimen, siika, harjus, ankerias", Kokemäenjoen reitin kunnostusyhdistyksen puheenjohtaja Pekka Vuorinen luettelee lajeja, jotta elinvoimainen vaelluskalasta tarkoitaisi ja lisää listaan ravankin.

Kunnostusavuste on kunnianhimoinen, mutta Vuorinen, Valtakari ja Lindevall muistuttavat, että niin on ollut kunnianhimoisen moosi muikin ympäristöön ja luonnonarvoihin liittyvä tavoite, jota sittemmin on toteutunut ja jota nyt pidetään itsestään selvyenä.

Virtaamaa muutettava

Hankkeen tiellä isona kysymyksenä ovat voimayhtiöt, sillä kalajoen ohitustien rakentaminen ja muutokset veden virtaamaan säätehtynä pitää saada sisällytetyksi niiden lupaehtoihin.

"Ruutissa tehtyjen tutkimusten mukaan voimayhtiöt menettävät vain 3-4 prosenttia tehoistaan

kalateiden vuoksi", kunnostusyhdistyksen konsortiovastaava Heikki Lindevall sanoo. Meneterys sähköisen tuotantotehon lisäksi myös voimaloiden säätökäytännön pitäisi muuttua, jotta kalajoen olisi mahdollista lisääntyä Kokemäenjoen pääuomassa. Kokemäenjoen kalateistä ja lisääntymisaluet suunnitelmien laatimista maaseura-arkkitehti Jukka Jormola Interenergy-suunnittelotoimistosta sanoo, että veden virtaama vaihtelee nyt liian paljon säätehtynä.

Kokemäenjoen reitin kunnostusyhdistyksen edustajat kiittävät Kokemäenjoen voimalaitoksia omistavasta ja niistä operoivasta UPM:in jo-suostuneen säännöllisin tapaamisissa asiassa. "Suhtautuminen on ollut hyvin myönteistä." Näkkilää lukuun ottamatta myös vesistöön varren kunnat Tampereelta Porin ovat lähenteet mukaan keskusteluun. Valtakari, Vuorinen ja Lindevall uskovat asioiden etenevän, kun Ely-keskuksen tekemällä oleva tutkimus vaelluskalojen lisääntymisaluet valmistuu.

1 500 talon sähkö

Kokemäenjoessa voimalaitoksia omistavan ja viiden voimalaitoksen operaattorina toimivan UPM Energyn ympäristöpäällikkö Mikael Rytökönen muistuttaa veden virtaamaan säätehtynä merkitykseltä. Sillä voidaan tasata sähköntuotannon heilareita esimerkiksi viihdepuistossa olevien tai sähköntuotannon häiriötilanteissa. "Kokemäenjoen voimalaitokset ovat isossa roolissa tasapainottamassa sähköverkko, ja niin hillitsemissä häiriötilanteissa."

Rytökönen mukaan Tammerkosken ja Kokemäenjoen voimalaitosten tuotanto on Suomen sähköntuotannon merkittävä. "Jos jokaisessa Kokemäenjoen ja Tammerkosken laitoksessa esi-

merkiksi 3 prosenttia vedestä ohjattaisiin ohitustehin, se vastaisi noin 1 500 sähkölämmittimen omakotitalon sähkönkulutusta. Lisäksi jokaisen ohitusratkaisun rakentaminen maksaisi useita miljoonia per ohitettava pato."

Rytökönen mukaan UPM Energy ei ole sanonut kunnostusyhdistyksen tavoitteille ei, mutta haluaa suunnitelmien pohjautuvan tutkittuun tietoon.

"Sillä olemme samaa mieltä Kokemäenjoen reitin kunnostusyhdistyksen kanssa, että tietoa tarvitaan lisää. Tämän hetken tieto on, että vesistöissä ei olisi riittävästi lisääntymisaluet esimerkiksi lohelle, jolloin kalajoen ohitusratkaisun rakentaminen ei olisi kannattava. Mutta jos tutkittuun, riippumattomaan tietoon pohjautuen nähdään, että mitään on hyötyä, kyllä se todennäköisesti jollain aikataululla sinne sitten tulee."

Näsijärven säännöstely-yhtiön toimitusjohtaja, Tampereen Energian energiamarkkinoista vastaava johtaja Jukka Joronen sanoo Tampereen Energian suostuneen lähtökohdistaan avoimesti kalateiden ja lisääntymisaluet rakentamiseen Tammerkoskeen. "Mutta haluamme katsoa tarkemmat suunnitelmat."

Joronen huomauttaa, että kalapolitteen teossa pitää ottaa huomioon sekin, että Tammerkosken voimalaitosrakenteet ovat suojeleja. Vesivoiman tuottaman sähköntuotannon määrä vaihtelee Tampereen Energialla vuosittain, mutta on nykyään yhtiön koko sähköntuotannosta noin 10 prosenttia. Joronen sanoo, että jos kalateita rakennettaisiin, ne aiheuttaisivat yhtiölle merkittäviä taloudellisia menetyksiä. "Vesivoima on säätövoimaa keskeinen ja sen merkitys kasvaa, kun tuuli-voima lisääntyy. En kuitenkaan halua vielä ottaa kantaa kalatei-

Kokemäenjoen reitin kunnostusyhdistyksen puheenjohtaja Pekka Vuorinen, konsortiovastaava Heikki Lindevall ja varapuheenjohtaja Antti Valtakari haluavat vaelluskalat takaisin Kokemäenjokeen. Aamulehti kuvasti heidät Melon voimalaitoksella Nokialla.

den mahdollisen rakentamisen aiheuttamiin taloudellisiin menetyksiin."

Kalastusmatkailu

Kun Kokemäenjoen viime vuosisadalla alettiin rakentaa voimalaitoksia, voimayhtiöille asetettiin velvoite joko rakentaa vaelluskaloille kalateita tai suotoon hoitaa kalakantoja. Toimivia kalateita ei saatu aikanaan rakennettua, ja voimayhtiöt ovat täyttäneet velvoitensa kalastusmaksin ja sittemmin kalatalousmaksin. Nyt ne pitäisi saada suostumaan kalateiden rakentamiseen. Energiateollisuuden hallituksen lisäksi hankkeeseen tarvitaan rahaa valtiolta ja mahdollisesti EU:lta.

Heikki Lindevallin mukaan kalakantojen palauttamisessa on kyse myös matkailusta ja elämys-taloudesta. "Kalastusmatkailu on Suomessa lastenkengissä verrattuna Ruotsiin tai Eurooppaan",

Antti Valtakari sanoo.

Mitä muuta kalateihin ja lisääntymisaluet tarvitaan paitsi rahaa, energiateollisuuden suostumus ja muutoksia niiden lupaehtoihin? "Kalvuri, kivit, sorat, vesijohtorakenteita. Mutta ei paljon muuta", Jukka Jormola vastaa.

Hänen mukaansa kalatiet kuljisivat pääosin voimayhtiöiden omistamilla mailla, mutta osin myös muiden maanomistajien pehluosilla olemassa olevissa uomissa. "Lisämaista jouduttaisiin siis ehkä vähin keskustelemaan."

Jorolan mukaan kalateista on onnistuneita esimerkkejä, kuten Imatran kaupunkijärvi. "Sitte menetteläisiin kaikki".

Ely-keskuksen kalatalouspalvelut kartottaa parhaillaan lohelle ja taimenelle soveltuvia lisääntymis- ja poikastuotantalueita Kokemäenjoessa ja sen sivuhaaroissa.

Onko sinulla uutisvinkki – kerro se meille!

Onko sinulla mehevää tietoa? Osaatko tilanteeseen, joka puhuttaa lukijojamme? Lähetä uutisvinkki, video tai kuva Aamulehden sovelluksella. Voit lähettää materiaalin myös verkkosivuiltamme.

• Lähetä uutisvinkki sovelluksessa tai osoitteessa: aamulehti.fi/uutisvinkki

Kokemäenjoen voimalaitokset Porin ja Tampereen välillä

© Mapbox/Mapbox © HERE

Hanna Miettinen / Aamulehti

BARBARA TUOMINEN / AAMULEHTI

Varsinais-Suomen ely-keskuksen kalastusbiologi Leena Rannikko sanoo Kokemäenjoen reitin kunnostusyhdistyksen tavoitteiden olleen tärkeinä pontineina selvitykseen ryhtymisessä. Hän kuitenkin pitää vaelluskalojen palauttamista Kokemäenjokeen kovin optimistisena tavoitteena. "Jokea on ruopattu, se on padottu ja sen lihes koko putoukskorkeus on otettu voimalauden käyttöön. Jokea säännöstellään voimakkaasti ja siihen on tehty todella isoja muutoksia."

"Ei riitä, jos lohi pääsee nousemaan ylös ja kutemaan, vaan on oltava putoukskorkeutta, joka mahdollistaa veden virtaamisen niin, että vesistöissä on koskia eli kuohuvia, hapekkaita paikkoja mihin kehitykselle ja soveltuvuus olosuhteet myös pienpokoille. Mutta tältä balaamme nyt selvittää: että millaista lobentautantoa yksi, kaksi tai useampi kalatie voisi synnyttää."

Voimayhtiöt maksavat vuosittain ranskat 200 000 euroa kalatalousmaksua. Kokemäenjoen kalavesien hoitoon eli kalatutuksiin, erilaisiin selvityksiin, seurantaan ja kalataloudellisiin kunnostuksiin, Rannikko sanoo, että jos yhtiöiden maksuvelvoitteet muutettaisiin kalatievelvoitteiksi, se olisi kallis lupaprosessi ja yhtiöt todennäköisesti vastustaisivat sitä voimakkaasti. "Jos kalatiet eivät sitten toimitakaan, menetettäisiin kaikki. Sitten ei olisi rahaa käytettävissä kalakantojen hoitoon."

Rannikko sanoo, että ely-keskuksella ei ole käytettävissä rahaa Kokemäenjoen kalateiden rakentamiseen. "Jonossa on monta erittäin paljon parempaa kohdetta kuin Kokemäenjoki. Meillä on rajoitetut rahavarat ja haluamme käyttää ne niihin joihin, joissa on paras potentiaali."